

ПОЛИТИЧКИ ЛИДЕРИ КАО ГУРУИ ПОЛИТИЧКЕ МАГИЈЕ

Сажетак: Инерција политичког делања заузима онај простор свести посматрача којим се активира модел готово религиозног односа према лидеру. Кроз такву призму посматран, лидер има довољно простора за садржаје који носе наизглед њему удаљени модели освајања симпатија и антипатија у публици. Обожавање и мржња. Манипулативни елементи магијског и ритуалног религиозног делања преносе се у свест посматрача као новоусађена политичка илузија. Таква перцепција искривљује реалну слику, а прибегавање њој често је засењеност вођом као јединим могућим извршиоцем најбољег кроз које се материјализује потреба за спасом. Таква перцепција сама по себи садржи религиозне елементе. Када се сакралност и религиозна страст према политичком лидеру умеша у рационалну перцепцију, исходи праве свет овог времена. Ипак, ма какво разочарање уследило протицањем времена, свет политике поново продукује вође који ће бити обожавани и третирани као спасиоци. Колапс вредности, разума и исправног делања све више се меша са опчињеношћу која долази сваким новим лидером, његовог претхоника памтећи само по разочарању јер илузија поред фантастичне засењености на крају увек доноси крах, разочарање, осећај издаје, небезбедности и незнања.

Кључне речи: политички лидер, магија, религија, политичка илузија

Увод

Трајући у свету хаоса, гримаса аутентичности лидера поприма социјално мистификовани израз којим се закривљује коначност намера. Често не само како би се прикрила свака намера, већ и зато што у већини случајева та намера ни код самог лидера или његових најближих следбеника није до краја и сасвим јасно одређена. Немогућности за изражавање целе и јасне слике леже покривене намером истакнутих да задрже свој положај правећи га недодирљивим, недостижним, надљудским. Религиозним. Стога не чуди што Драган Симеуновић¹ наводи да је поред осталог што јесте, политика и уметност илузије. Пра-

* sanja_klisaric@yahoo.com

¹ Симеуновић, Драган, (2009): *Увод у политичку теорију*, институт за политичке студије, Горапрес, Земун

тећи и најмања дешавања запажамо ту уметност илузује, неочекивану испреплетаност магије и политике. У извесним околностима, током таласа одушевљења опчињене масе својим лидером, политичке вође све више можемо препознати као гуруе политичке магије. Готово органска потреба појединца за вапећим спасом кроз фасцинантно лидерство појединца који уочава излаз из тешког живота и пружа спас од недаћа потпуно подсећа на религијскомагијску занесеност. То је најчесталији феномен или је заступљена потпуна његова супротност- одсуство било каквог интересовања за политику, политичко. Најмањи је број оних који заузимају средину између те две крајности. Самим тим и политика као појава ушла је у поље фаталне привлачности која осваја или одбија идентичном снагом као магија. Та два феномена наизглед потпуно удаљена и претпостављена један насупрот другог здружила су се у превласти над масом којој треба спас. Од било чега. У тако укројеној стварности религиозном страшћу се приступа идеологији лидера, те се и сама физичка манифестација лидера, његово одевање, ход, гестикулација често опонаша, каткад на сасвим несвесној равни, те се око фигуре лидера формира извесан култ неприкосновеног вође који упркос 21. веку неодољиво подсећа на фантазме древних култура у којима се лидерство фанатизује и коме се приписује неприкосновеност, максимално поверење, обожавање, поштовање свих симбола и радњи које упућују на саму личност вође и његове политике. Затичемо човека уплећеног у фасцинацију по квалитету идентичну оној коју пружа узајамно последична веза мага и конзумента магијског извођења. Та обострана зависност и подређеност, преклапање рационалног и надреалног искри у политичком манифестовању. Подређеност човека у односу на готово магијски утицај који се огледа у очекивањима од политичког вође упућује на идентичну занесеност ликом вође како политичког, тако и магијског. Човек као да је приписао политичком безусловно искушавање среће које се често среће у његовој занесености магијом.

Човек у времену- трагови у песку

Свет се већ увелико потрудио да подсећа на место које се окончава у алтернативној стварности коју је, како делује, изгледа једину и успео да створи за себе. Позивање на магију није одмакло од почетака људске мисли. А и зашто би? Кроз магију човек је додирнуо више самог себе него науку и религију. Па, опет тешко је рећи да је наука сасвим наука и да у њој нема баш нимало магије што такође може да се каже и за религију. Криза друштва, општа човечанска криза идентитета, финансијски колапси, ратови вођени сами против себе, искидан смисао породице као јединице људског друштва, читав спектар срушених идеала и оних инстант који долазе и преплављују људе и градове као цунамији свих грехова које је човечанство себи починило. У магији, свакако нисмо далеко од истине. Само магија може да овлада људима у целини, читавом планетом, појединцем и заједницом. Све слике кроз које пролазе наши минути и дани личе једни на друге и сви су понесени магијом времена које не уме или не сме да се дефинише. Магија политике или политичка магија.

Човек јесте одувек имао жељу да се повеже. И то јесте инерција људског бића. Да буде део са неким или нечим. Да споји увек нека два света која су понекад постојала само преко њега. Некад је импулс ка спајању идеја и космоса ишао кроз појединца, другог човека, природу. Кроз необјашњиво. Религија² је наметнула себе као инерцију (не)интелектуалне стварности и психологије како појединца, тако и друштва пружајући шансе за своју позицију како науци, тако и магији, зависно од епоха и култура кроз које се читавала историја целокупног духа човечанства.

Оно што неодољиво привлачи појединца, поред личног интереса је самопрепознавање у идејама, ставовима и визији. Спектар убеђења којима се пласира извесна идеологија на конзумента тог садржаја у тренутку трагања за смислом сасвим истом аналогijом безнађа упловљава у лично опредељење у ком често под утицајем пласирања те идеологије постаје мистификовано, каткад сакрално, веома привлачно и неодољиво страсно доживљено као нешто чему појединац припада³. Оно што такође повезује магију и политику је привид, обмана, илузија⁴. С тим што привид и обмана чине костур илузије. Привид представља халуцинацију, самоубеђење, нешто што није, а што нам се чини да јесте, нешто у шта чак и можемо самоубедењем и да поверујемо, дакле, привид је наш однос према нечему, док је обмана свесна агресија на наш интелект и поимање од стране неког другог чије стремљење је да нас покори интелектуалном спрегом чинећи од засењене масе идеолошке робове спремне на извршење инструкција свог вође. Идентичан принцип, принцип илузије јавља се у магијском делању. Привид увек представља неки искривљени, намерно улепшан и самим тим нереално представљен приказ којим би се конзумент приволео на емотивно реаговање и подржавање илузије која се пласира. Привид је опаснији од обмане јер уме не само да форсира обману, већ и да је уклања и самим тим обликује стварност другачије од онога како заправо јесте. Те две појаве једнако владају магијско-религиозним, али и политичким принципом. Поред тога, и у један и у други свет се утања из страха од стварности и потребе да се она контролише. Што се већа моћ кроз илузију додељује магијском или политичком лидеру, то је он више има. Самим тим у зачарани круг духовног, емоционалног, интелектуалног, али и материјалног ропства и подређености увлачи се објекат моћи над којим је доминација субјекта моћи сразмерно велика колико и објектово илузионистичко веровање у ту моћ. Фаталистичко у илузији је то што ниједна илузија не може дуго да траје. У урушавању илузије наступа обмана која уколико се, а углавном тако бива, под утицајем агресије, насиља и системских метода застрашивања, претвара у самообману која је покушај избегавања последица које би уследиле у случају отпора. Степен убеђења у илузију одређује реакцију након увида у обману. Уколико је илузија јака попут сакралности и онда када се њој додели готово божански квалитет реакција, тј. побуна настаје веома ретко, односно могуће и никад.

² Mircea, Eliade (1911) : *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, Macmillan, London

³ Hildred, Geerts (1975): *Antropology of Religion and Magic I,II*, Journal of Interdisciplinary History 6, New York

⁴ Симеуновић, Драган (2009): *Увод у политичку теорију*, институт за политичке студије, Горепрес, Земун

Када илузију не подржава интензивна имагинација, отпор и побуна услеђују одмах након што се створе околности у којима иницијатори побуне скупе довољно храбрости за то. Овај принцип истоветан је и у политици и у религијско магијском делању. Оно што је занимљиво за однос магије и религије је да је магија претходница религије која се развијала током времена људске историје све више док је током тог истог историјског времена магија остала на истом нивоу на ком се и појавила у друштву⁵. Исти логички систем који је магија упражњавала у свом настанку, веровање у зле духове, чини којима може да се овлада тим силама и данас постоје у свести савременог човека којим та идеологија овлада. Та могућност удруживања човека са натприродним даје му утеху, сигурност и наду да може да утиче на више од своје судбине. Та натприродна вештина управљања друштвом додељује се и политичким вођама. Улога мага у таквој структури веровања даје непроцењиво велико и значајно поштовање друштвене заједнице према магу, као моћном посреднику између та два света. А и политички лидер укројен у илузију масе која га обожава прекраја стварност и измешта је својим божанским квалитетима који му се приписују са циљем да доведе друштво до циља којим их поред своје целокупне појаве осваја и одржава у стању сталног ишчекивања врхунца. Маг који условно влада силама које утичу на друштвени живот омогућава појединцу веру у спас од болести, глади, смрти и многих других емоционалних утеха. У таквом друштвеном кодексу, маг није само врач, мистик и познавалац „вишег“ света. Маг је и лекар, саветник вођама друштвене заједнице којој припада, пророк, травар и најзначајнији члан те заједнице. Маг је владар прошлих друштава из сенке. Његова власт је шира од врховне власти јер је његов суд кредибилнији од било чијег. Магу се верује без преседана. А онда, када маг закаже своје вредности и његова магија изгуби моћ, бива свргнут, замењен, неретко жртвован и убијен⁶.

Концепт магије и магијског садржи много насилног и финалног јер је та гранична вредност живота и смрти управо и узета као прекратница та два света- рационалноискуственог и магијскоинтуитивног. Сама смрт је прецењена и инструментализована јер је имала улогу вишег циља од самог живота. Људске жртве су биле учестала слика на олтарима кроз историју, а проливане крви залог за срећу⁷. Претпоставља се да је овакав нехумани принцип управо узет због саме своје театарности, финалности и трагике жртве као доказа вишим силама да су представници те заједнице покориви, одани, послушни. “Што већа жртва, то већи дар”- било је правило у које су древни, пагански магови веровали и то убеђење проширило се на сва древна друштва⁸. Импозантно је да се овај принцип показао исти у друштвима која међусобно нису комуницирала, те као својеврсна интелектуална доследност се проширило по свету као општи принцип колективног ритуалног чина који као да је засејан у људску свест. Повлачи се крајње алтернативно и наднаучно питање, није ли можда заиста нека „виша“ сила управљала таквом идеологијом која је повезала сва древна

⁵ Диркем, Емил (1982): *Елементарни облици религијског живота*, Просвета, Београд

⁶ Malinowski, Bronislaw (1948): *Magic, Science and Other Essays*, Beacon Press, Boston

⁷ Evan Evans Pritchard, Edward (1976): *Witchcraft, Oracles and Magic Among the Azande*, Oxford University Press

⁸ Keith, Thomas (1971): *Religion and the Decline of Magic*, Scribners, New York

друштва иако су океанима, копном и језиком била превише далеко једна од других. Ово питање може да се уметне у истраживање о магији јер магијски свет одобрава необјашњиво.

Фантазмична је корелација између магијско религијског вође и политичког лидера ком је приписана илузија. Као да се извесна мистичност мага уткала у лик политичког вође. Тај феномен се огледа и у суђењу моћницима који су преминули. Иако потпуно бесмислено, такав политички линч након смрти лидера који је за собом оставио незадовољство, невероватно подсећа на древни култ мага коме се и након смрти указује част или затире траг костима. Тако да и тада илузија показује своју доминацију над рационалним. Самим тим и код политике као и код магије за појаву илузије неопходно је одсуство разума како би илузија уопште и успела да постоји. Оба феномена, и магија и политика подражавају овај вид манифестовања илузије и одсуство рационалног у њеном појављивању. Неретко дешава се да појединци сведоче о извесном миситичном искуству у присуству обожаваних лидера, било религијских представника или политичара.

Сјајну аналитику делања необјашњивог мистичког искуства које такође итекако прожима магијско делање можемо да нађемо код Ђуре Шушњића⁹ где се помињу особине мистичног искуства које заправо представљају саму склоност човека према нечему што је сасвим непознато, другачије, необјашњиво, а такође што изазива велику потребу да се у њега проникне, овлада њиме, понекад само доживи изнова или диви. Шушњић даље сматра да мистично искуство појединца може да буде искуство заједнице уколико појединац то искуство подели са својом заједницом. Па, није ли управо овде приказана потреба за неким правилником за мистично делање. Неким системом, неким законитостима којима би могла да се у господарство и делање човека укључи магија. Сама мистика има велике елементе магије генерално. Управо маг и располаже извесном мистичном моћи која га разликује од свих осталих знања других појединаца неке заједнице. То мистично искуство га преобраћује од обичног члана свог окружења у привилеговану, посебну личност, у мага. И то је управо онај феномен који се деси у психичком доживљају током иницијацијског обреда у самом постајању шамана. Управо Ђуро Шушњић¹⁰ и каже да само мистично искуство помера теолошку структуру таквог садржаја на саму психологију вере. Човек има потребу да се повеже са светом тог искуства, те је сам свет магије логичан след таквог интелектуалнодуховног хтења појединца инспирисаног мистичном моћи.

Илузија стварности или стварност илузије и плагијат менталних слика

На основу илузије која влада свешћу конзумента, религиозни човек би свакако могао бити политизовани човек. У свести древног човека ниједна по-

⁹ Шушњић, Ђуро (2009): *Религија I-II*, Чигоја штампа, Београд

¹⁰ Шушњић, Ђуро (2009): *Религија I-II*, Чигоја штампа, Београд

јавна ствар није пука случајност, већ има елементе сакрализације самим тим јер све потиче од Бога-створитеља¹¹. Стога се у свакој ствари и може спознати биће, његов дух и повезаност са Космосом до кога древни човек духовно вапи. У том хтењу да се приближи оним силама које су за њега суштинске своје место проналази као део микрокосмоса. Тако је све што постоји истовремено обично и трансљудско, тј.припада бескрају Космичке и Божанске силе. Та трансцендентна компонента у свету религиозног човека формирала је један интерактивни свет који управља човеком једнако како и човек управља њим уздижући се том приликом до тог света који остаје мистичан, недостижан, несхватљив, ма колико човек овладао техникама магије и магијског делања.

Сакралност сваког бића и предмета омогућила је трансценденталну природу свих ствари и креирала онај свет који је неодвојив од Космоса и Богова, те и сва бића једнако имају утицај на све што се дешава кроз повезаност сакралном споном са највишим узорима највећих духовних сила ка којима се уздиже само са циљем предавања и спајања са силама које могу да помогну религиозном човеку уколико спозна праву путању ка својим створитељима. На том путу кроз духовну снагу, магијски ритуал и инструментално симболички свет који окружује човека и у ком је човек постојано затечен, предавање силама духовног света представља трансценденталну повезаност два света. Човек се повезује са светом повезујући делове свог тела са природом. Нпр. пун месец повезује се са лобањом¹², Месец и Сунце се повезују са очима, ветар са дахом, кости са каменом, влати траве са косом... Човек проналази аналогију којом ће инструментализовати кроз ритуале своју магијску вештину упућујући свој магијски акт ка оним аналогијама ка којима му је у датом тренутку то потребно за повезивање и манипулацију трансцендентним својствима ствари око себе. Сва искуства којима је прожет живот човека у себи носе свете елементе. Њихов утицај се увиђа у обредом обедовању када се храни приписује божански елемент, венчању кроз које се понавља *Хиерос гамос*¹³ Неба и Земље, чарању током ког се инструментализација средстава за излечење повезује са силама светла које побеђују силе таме захваљујући умешности мага да оствари ту космичко-енергијску релацију и омогући проток сила у корист свог врачања. Овај принцип антропocosмичког изједначавања, светотајанственост са магијског човека пренели су се и на религиозног човека¹⁴. Тиме се потенцира да људско искуство ма колико било овоземаљског смисла и путеног прин-

¹¹ Thorndike, Lynn (1923): *A History of Magic and Experimental Science during the First Thirteen Centuries of our Era*, I-II vols, Columbia University Press, , New York

¹² Eliade, Mircea (1989) : *Images et Symboles. Essais sur le symbolisme magic*, Payot, Paris

¹³ Елијаде, Мирча (1991): *Историја веровања и религијских идеја*, Просвета, Београд

¹⁴ Пример. Индијски тантризам омогућава и заговара у својој религијској филозофији повезаност физиолошког живота са светотајношћу, те је сексуално сједињавање достигло значајно место у овом религиозном правцу. Стога се сматра да се сексуалним чином (који више није физички чин, већ мистички обред) достиже коначно духовно ослобађање, те партнери више нису људска бића, него слободни и узвишени као Богови. Ипак, и овај принцип је имао аномалије и своје карикатурне облике где су се изводиле настране, девијантне и веома непријатне церемоније у част тантризма и по узору на тантризам. Тако да и овај сакрални принцип уз себе носи и опасности парауниверзалног смисла духа и претвара га у примитиван оргијастички чин.

ципа подлеже дуалности и доживљају на трансземаљском, трансљудском плану. С тим у вези, аналогија таквог делања се исказала и у сфери политичког делања где засењеним лидерима људи који их обожавају приписују надљудске особине, њихово понашање повезују са супериорним које неретко има везе са натприродним и на крају логичним за избављење које нуди као једини могући избор спаса.

Маг користећи ширину Космоса који познаје и који му је наклоњен омогућава учествовање читаве заједнице у добробити уколико се ритуално испоштују сви принципи који воде заједницу до тачке где је сваки појединачни дух једнако одговоран за просперитет заједнице и духовне целине друштва ком припада. Трансцендентни дух појединца постаје општи трансцендентни дух који се спаја на „наднивоу“ са Космосом и Боговима, те свака ствар из света људи може и треба бити укључена у сакрални контекст. И то је додир човека и Космоса кроз трансценденцију. Ипак, треба нагласити и чињеницу да се религиозни сензибилитет мењао у складу са променама које су носили начини живота, као и животна окружења у која су се преносили магијско религиозни принципи¹⁵.

Бог, обожење идеала и магија су највеће духовне тековине човечанског рода. У њима се скупила највећа друштвена моћ. Самим тим, логиком пресликаних модела ауторитативног лидера, магијски гуру се преноси на политичког вођу у околностима појава илузије и обмане у лидерском манифестовању. Принцип магијске привлачности уткан у људску свест пресликао се и на политичке лидере који истим принципом илузије одржавају пажњу и верност својих гласача. Аналитиком наше свести о ништавилу наше природе уздигла се моћна сила како Бога, тако и магије. Магије као споне та два света. Изложен опасностима живота (болести, глад, несрећни догађаји, непредвидивост како живота, али и смрти) и околиша: животињски свет, зависност од природе, али и од међуплеменских сукоба у свести првобитног човека се издвојио епохални изум еволуције наше врсте- веровање. Веровање је ишло готово паралелно са чарањем, врачањем, бајањем, чаробњаштвом, магијом. Магија се није никада отиснула даље од људске свести све од свог настанка. Као и вера и магија траје и подржава интелектуалну и примитивну свест једнаким интензитетом. Моћ магије је током историје била невероватно интензивна. Средњевековни концепти магије¹⁶, магијског, вештица и вештичарења довело је до свеопштег геноцида над свим онима за које се чак и посумњало да се баве магијом, да су вештице и вешци. Те смрти су биле системске и саме у складу са магијским принципом те се оптужени за магијске активности убијао на ванредно прихваћен начин где је спаљивање живог „мага, вештице“ био најчешћи и најшире прихваћен вид ослобађања друштва од зла које се сматрало да чине вештице и магија. Занимљиво је да је и сам прихваћен систем прогона вештица, вештичарења и магије са собом носио један дубоко магијски ритуал у себи. Читајћи извесне стихове који би ослободили конкретно друштво од зла које

¹⁵ Елијаде, Мирча (1991): *Историја веровања и религијских идеја*, Просвета, Београд

¹⁶ Елијаде, Мирча (1991): *Историја веровања и религијских идеја*, Просвета, Београд

вештице и магија доносе, спаљивали су магијско лице верујући да у ватри и пепелу нестаје и зло са њима одлазећи у оне стадијуме духовности који се никад неће вратити и заувек остати у паклу. Тај принцип, иако сасвим јасно прокламован као антимагијски у потпуности подржава магијско деловање. Низ ритуала којима једино сме и дозвољено је да се убије вештица или представник магијског света садржи у целисти све елементе магијског ритуала, те контрадикторност овог етичког система времена ком припада доводи до невероватног апсурда и апсолутног колапса логичке свести. С друге стране, необјашњив је и језив мегацид над потенцијално циљним групама магова и магије који овом приликом неће бити детаљније разматран, осим саме чињенице о таквим злочинима којих је човечанска историја пунпрепуна.

Та потреба човека да пронађе посебност у неком лидеру изродила је илузију којом поред магијско религијског лидера може да овлада масом чији поглед се зауставља на било ком довољно харизматском лидеру, па и политичком вођи.

Након претхоних епоха, данас се дешава холивудизација религије и магије. Читава поп култура се усмерава у оном правцу у ком ће да истакне једну од две фаталности, уздизање религиозности или магије на ниво пиједестала људског постигнућа или њихово исмевање. Тај принцип директно погађа оне културне и социјалне групације којима манипулација овим симболима људске заоставштине не игра трпељиву и опростиву пошалицу. И веома често, чак је то постао и принцип последњих година, нечија злоба, ругање, ниподиштавање идеолошког или физичког лидера извесне религијске заједнице, политичког вође, аутоматски је позив на сукоб, немир, рат. Магија и религија део су политичког испољавања. Магија и религија чији је циљ окупљање и уједињење људског рода вековима је занет у својој супротности. Више је, како се чини, овај човечански принцип људима донео зла него користи. Данас, у тоталном апсурду свих оних суштина које нас граде као цивилизацију која брже стреми ка својој пропасти, него ка било каквом успеху, иако се сваки интелектуални и научни домет дефинише као још један корак напред хомо сапијенса, чињенице нас упућују на другачије закључке. Уместо помирења религија на свим нивоима, ратови се воде по истом принципу по ком се то дешавало у свакој прошлости иза нас. Сукоб као да се само ишчекује како би букнуо немир, крвопролиће, разарање, смрт. Мирча Елијаде је далеко отишао у свом антрополошком истраживању религије и магије, можда чак и даље него било који други антрополог, али је фокусирајући са на ту људску потребу да магија има инерцијски принцип људског ума, извесан усађени идеолошки принцип приклањања необјашњивом кроз адекватне маневре који укључују вербални, халуциногени и физички принцип, потиснуо у тој сјајној и непревазиђеној аналитици деструктивни елемент који прати свет магијског ритуалног човека. Та ритуализација је повела магијског човека ка религиозном човеку. А онда када је тај човек дотакао религију у коју се магија уплела попут неодвојивог принципа, усадио се порив да у рат не мора да се иде само због територије, воде, хране, жена. У рат се кренуло због симбола¹⁷. Први пут је симбол постао иницијатор покрета јед-

¹⁷ Elijade, Mircea (1989) : *Images et Symboles. Essais sur le symbolisme magic*, Payot, Paris

не групе људи ка уништењу друге. Исти тај симбол је те људе ујединио и дао им целину. Ону целину за којом духовни свет човека вапи од своје самоспознаје. И тај исти симбол исцурео је у религијски спознајни свет из оног магловитог, скривеног, никад дореченог света магије. Символи су уоквирили свет политике.

Магија је човечанству дала све. И пораз и наду. И сигурност и страх. Магија је угравирала у сваку религију свој симболички свет и пренела на један виши, дубљи смисао духа који вернику пружа религија и онај свој значај у прошлости маргинализовала стављајући себе на оно постоље делања из сенке. Магија је освојила и политичку моћ. Магијски принцип само се прекопирао на фаталност припклањања извесној политичкој идеологији. И оно што је импозантно, магија није нестала никад. Њена појавност је на својеврсан начин култисисала људску потребу да направи ограничења природи и судбини, те да овлада знањима која би олакшала постојање човека у великом нескладу који носи читав његов смисао. Може се рећи да је религија од магије наследила веровање у неку „надсилу“, „вишу силу“ која управља дешавањима и судбином, контролише их и одређује; затим, извођење ритуала у сврси коју налаже пракса као и вербалну димензију где извесне речи повезују свет човека и надсвет религије или магије. Речи имају контактну вредност између та два света. Изговарањем речи маг, а касније представник извесне религије, свештеник, омогућавају проток енергија које се сматрају призваном кроз сам чин ритуалног изговарања. У магијском свету претпоставља се овладавање силама и изједначавање у том ритуалу мага са надсветом. Маг бива посредник између свакодневице и виших сила¹⁸. Свештеник речи не користи за менталну манипулацију, како то бива у магији, већ као спектар израза који поистовећују сам његов земаљски ауторитет са поштовањем и умилостављивањем сила којима се покорава практично и идеолошки. Маг свој ауторитет подиже на ниво готово једнак са натприродним силама. Преузима улогу оне равни имагинарног света где је једнак са тим силама и поставља се у позицију медијатора између два света- земаљског и натприродног. У том времену магијског делања, тачније- у магијском времену, маг је преносилац енергетске трансмисије и владалац знања оног поља за које се верује да може да контролише и мења живот људи. У политици речи су спона између политичара и народа који вапи за животом који му се обећава. За разлику од мага који у свом чину подилазећи вишим силама постаје једнак са тим силама којима верује да ритуално влада, свештеник не поседује у свом делању циљ изједначавања и владања вишом силом, него принцип приклањања вишој сили као и доминацију подређености свештеника у односу на вишу силу у том односу¹⁹. Магија није ограничена датумима и није сведена ни на какаву периодичност. Она дела у складу са потребама. Магија се примењује онда када се јави потреба да се постигне неки конкретан циљ. У религији је овај моменат другачији. Религијски ритуали нису уско везани за један конкретан циљ, већ су временски детерминисани. У

¹⁸ Малиновски Бронислав (1971) : *Магија, наука, религија*, Каријатиде, Београд

¹⁹ Шушњић, Ђуро (2009) : *Религија I-II*, Београд: Чигоја штампа, Београд

магијском ритуалу очекује се директна и моментална помоћ виших сила, док религијски ритуал за циљ има поштовање, слављење, обожавање више силе. Религија се образовала на културнијем цивилизацијском стадијуму духа. Те, је магија у религији остала осликана као идеологија контактеног момента између човека и више силе. Магија је тренутна конекција натприродног и човека док религија има за циљ вечиту, нераскидиву спону. Самим тим, магија не изискује неко конкретно место за своју праксу, већ може бити извођена у сваком простору или отвореној природној средини где маг оцени да је подобно да се ритуал одвија. Религија је свој контакт са вишом силом институционализовала, па се обреди дешавају у храмовима, црквама, цамијама, светим здањима у складу са потребама датог тренутка.

Магија верује да изван света људи постоји извесан свет сила које управљају светом људи. Такође, на тај свет сила извесним ритуалима, бајалицама, покретима може да се утиче. Стога је умеће мага било од највишег значаја сваке заједнице магијског човека. Та сила у коју се веровало да влада свиме што постоји, могла је по убеђењу магијског човека да улази у човека, животињу, камен, дрво, биљку, воду... У све што може да се спозна у окружењу, али и у оне светове који се не могу доживети материјалистички искуствено, већ кроз свет снова, визија, интуиције. Ова концепција виђења и доживљаја више силе усклађује живот човека и природе и никако не може да се сведе на предлогичко или примитивно мишљење. С друге стране религија је изникла из комплекса магије као последица еволуције принципа, а не еволуције свести. И како неки научници тврде (Бронислав Малиновски²⁰, Касирер²¹, Клод Леви Строс²²...), магијско мишљење никако није било суштински заосталије и неразвијеније од мишљења савременог човека. Та квалитативна разлика не може да оправда претходна становишта о заосталој свести човека магијског доба. Егоцентричан свет мага као диригента магијског света уступио је место трансценденталном духу свештеника, али се квалитативно ништа није изменило. Човек је променио усмерење и фокус са односа човек-виша сила пребацио на фокус вера- виша сила, вера као инструмент односа са вишом силом. А посматрајући саполитиколошке стране, могла би се извући и паралела са човек- политички лидер- остварење највећих жеља. Тај магисјки човек само се преточио у политичког човека и са њим разменио лица, задржавајући исту суштину човека који трага за безбедношћу, остварењем снова, реализацијом оних идеја о којима би без свог лидера могао само идаље да сања, фантазам додељен таквом лидеру са којим се путује до циљева и бескрајни суноврат када до тога не дође. Политичка умешност се кроз историју зато неретко плаћала главом, стога се и јављала логична одбојност према политици, а уз њу и према знању уопште. Баш зато што је илузија толико варљива и променљива да се губи свака сигурност, па ипак сам човек стреми непрекидном продубљивању знања, вештина, спознаја. Самоиспуњење у сазнавању доводи до среће, али тај циклус је неис-

²⁰ Малиновски, Бронислав (1971) : Магија, наука, религија, Каријатиде, Београд

²¹ Kasirer, Ernst (1998): *Језик и мит- Прилог проучавању проблема имена богова*, Издавачка књи- жарница Зорана Стојановића, Нови Сад

²² Levi Stros, Klod (2011): *Митологије 4. Голи човек*, Прометеј, Нови Сад.

црпан, такорећи- бескрајан. Јер увек ће постојати нешто да се сазна, иако се ствара каткад привид да је већ све откривено, пробијајући тај параван човек непрекидно открива. Откривајући сазнаје себе. И жуди за циљевима које остварује везивањем за вођу чијим вољењем верује да долази до есенције своје самоспознаје. С тим што већа страсти и жудња за циљевима била, утолико је веће разочарање када се она не испуне. Тај принцип и ток судбине обухвата и магијског и политичког и религијског и сваког другог вођу.

Закључак

Ако је трагање за срећом створило људско биће, онда му је религиозност кроз веровање, наду и љубав удахнула потребу за трајањем и напретком, а повезивање у интересне заједнице омогућило остварења циљева, управо због чега човек даје предност другом човеку који би га водио и био му легитимни лидер, јер је задатак политике да пружи што већу сигурност и повећа стабилност заједнице и државе на свим нивоима. Природни људски принцип удруживања у групе почива на страху. А на том страху се и одржава формирана власт чак и онда када је они који су је бирали више не желе. Тим страхом од оног што следи, од оног што јесте и од непредвидивости и религијске вође у покорности држе народне масе. Религиозни као и политички вођа неопходан је како би се успоставио ред у друштву јер у природи људског бића је да ради оно што жели, инерција човека је анархија, а власт човека доводи у ред. Та друштвена контрола заправо је неопходна како би друштво остало одрживо. И магија, и религија и политика као под хипнозом увлаче свог конзумента у свет илузије чијом спознајом кроз обману човек увек изнова покушава да заштити себе сваким разочарањем пред обманом увучен у нови ковитлац трагања за сигурношћу.

Литература:

1. Dirkem, Emil, (1982): Elementarni oblici religijskog života, Prosveta, Beograd
2. Elijade, Mirča,(1991): Istorija verovanja i religijskih ideja, I- II- III knj. ; (Biblioteka Karijatide), Prosveta , Beograd
3. Eliade, Mircea, (1911): Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy, Macmillan, London
4. Eliade, Mircea, (1989): Images et Symboles. Essais sur le symbolisme magic.; Payot, Paris
5. Geerts Hildred (1975): An Anthropology of Religion and Magic I, and Keith Thomas, An Anthropology of Religion and Magic II, Journal of Interdisciplinary History 6, New York
6. Kasirer, Ernst (1998): Jezik i mit- prilog proučavanju problema imena bogova, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad
7. Levi Stros, Klod,(2011): Mitologike 4- Goli čovek, Prometej, Novi Sad
8. Malinowski, Bronislaw, (1948): Magic, Science and Other Essays, Beacon Press, Boston
9. Pritchard, Edward Evan Evans, (1976): Witchcraft, Oracles and Magic Among the Azande, Oxford University Press,

10. Simeunović , Dragan, (2009): Uvod u političku teoriju, Institut za političke studije, Go-rapes, Zemun
11. Thomas, Keith, (1971): Religion and the Decline of Magic, Scribners, New York
12. Thorndike, Lynn, (1923): A History of Magic and Experimental Science during the First Thirteen Centuries of our Era, I-II vols.,: Columbia University Press, New York
13. Thorndike, Lynn, (1905): The Place of Magic in the Intellectual History of Europe,,: Columbia University Press, New York
14. Šušnjić Đuro, (2009): Religija I-II, Čigoja štampa, Beograd

POLITICAL LEADERS AS GURUS OF POLITICAL MAGIC

Summary: Inertia of political action occupies the space of observers' consciousness that activate model which is almost religious relationship with the leader. Observed through such prism, the leader has enough space for contexts that carry him seemingly conquests sympathy and antipathy in the audience. Worshipping and hatred. Manipulative elements of magic and religious ritual actions are transferred into the consciousness of the observer as new built political illusion. Such a perception distorts the real picture, and recourse to it is often leaders' overshadow as the only possible perpetrator of the best through which materializes the need for salvation. This perception contains religious elements. When the sacredness and religious passion for the political leader interfere with rational perception, consequences are making our present time. However, whatever disappointment followed the passing of time, the worlds of politics again produce leaders who will be worshiped and treated as saviors. The collapse of the value of reason and proper action is increasingly being blended with the fascination that comes with each new leader, remembering his previous one only as disappointment, because in addition to the stunning illusion of overshadow at the end always brings downfall, frustration, a sense of betrayal, insecurity and hopelessness.

Key words: political leader, magic, religion, political illusion